

Sy-li spěwał,
Pilnje džěłał,
Strowja će
Swójbny statok
A twój swjatonok
Zradny je.

Za staw sprócný
Napoj mócný
Lubosć ma;
Bóh pak swěrný
Přez spař měrný
Čerstwosć da.

Njeh ty spěwaš,
Swěrnje džěłaš
Wšědne dny;
Džěń pak swjaty,
Duši daty,
Wotpoń ty.

Z njebjes mana
Njeh ći khmana
Žiwnosć je;
Žiwa woda,
Kiž Bóh poda,
Wokřěw ćel
F.

Sserbske njeđělske łopjeno.

Wubawa ƙo łóđu ƙobotu w Smolerjez knihicziŝcežetni w Budyschinje a je tam sa ŝtwórtlětnu pšchedplatu 40 pj. dostacž.

7. njeđžela po ŝwjatej Trojizny.

1. Pětra 2, 5—10.

W našej epistoli ŝwj. japoschtol Pětr wěrijaze kšes-
ŝezijanstwo s domom pšchiruna. Róždy wěrijazy kšes-
ŝezijan je kamjen tuteho doma, a to niž morwý kamjen, ale žiwý
kamjen, dokelž je s nowym narodom pšches wěru do Jesom
Ahrysta se ŝmjercze hrěchow do noweho žiwjenja, do ži-
wjenja hnady pšchischoł. Wěrní kšesŝezijeno wuczinja hro-
madže něŝto žyłe, duchowný dom, duchownu kšěžu Božu,
kotrež rózkný kamjen je Jesuŝ Ahrystuŝ. Woni ƙo nje-
dadža tam a ƙem kšablacž wot žaneho wětra cžłowŝkeje
wuczby ani wot žaneho wuŝměchowanja a pšchesčěhanja
tuteho ŝwěta; woni steja kamjentwjerdže we ŝwojej wěrije,
we ŝwojej lubosći, we ŝwojej nadžiji. Woni ƙu mjes
ƙobu hromadu ŝwjastani se ŝwjastom Ahrystuŝoweje lubosće,
ŝčetpliwosće a mozy. O jo bychmy my wŝchizy tajke
žive kamjenje byli, natwarjeni duchowna kšěža Boža! Teho-
dla dajće ƙo pšches ŝwj. japoschtola Pětra napominacž:

Natwarćće ƙo jako žive kamjenje, so byŝceže
duchowna kšěža byli!

1. Jesuŝ Ahrystuŝ je rózkný kamjen tuteje duchow-
neje kšěže Božeje.

2. Budžće pšches wěru do Jesom Ahrysta žive
kamjenje tuteje kšěže.

1. Jesuŝ Ahrystuŝ je rózkný kamjen, na kotrymž
mamy ƙo natwaricž. So je Ahrystuŝ rózkný kamjen žyłeje

zřkwoje, to steji wěŝcežetizny napiŝane hižom w starým testa-
mencze. Tak Bóh pšches rt ŝwjateho profety Jesajasa
pšchipowjeda: Hlaj, ja kladu w Zionje wuŝwoleny, drohi
kamjen. Bóh Wótž je tónle rózkný kamjen našeho sboža
wot wěcznosće ƙem ŝaložil. Jako we ŝwojej wěcznej lu-
bosći wobsamkný, panjene, ŝhubjene cžłowjestwo w dopjel-
njenym cžaku pšches ŝwojeho jenicžkeho narodženeho Sžyna
wumóz, dha je tutón rózkný kamjen do ŝwojeje wutroby
ŝaložil. A jako ŝwojeho lubeho Sžyna do našeho cžěla
póŝla, dha je tutón rózkný kamjen do cžłowjestwa, do ŝwo-
jeje zřkwoje na ŝemi ŝaložil. Wuŝwoleny kamjen wón reka,
dokelž ƙo nihdže ani w njebeŝach ani na ŝemi žadny
lěpŝi njemóže namakacž: wón je dokonjany jako
wěrný Bóh wot wěcznosće. Drohi kamjen wón reka;
pšchetož najlubŝe, najdróžŝe, ŝchtož Bóh we ŝwojich
njebeŝach mějesche, nad cžimž je ƙo jeho wutroba wot
wěcznosće s dobrým ŝpodobanjom ŝadowawala, je nam sa
Sbóžnika dał. Naŝke sbože njeje twarjene na ŝachodnu
cžłowŝku mudrosć ani na ŝachodne ƙlěboro a ŝloto, ale my
ŝmy droho wukupjeni s drohej krowu Jesom Ahrysta, tu-
teho njeminojteho a njesmaŝaneho jehnjecža. Wo žadny
kamjen na ŝwěće njeje ƙo tał wjele ŝtorkało, a nicžo nje-
ŝu se wŝkej mozu we wŝchěch cžachach tał pacžili, kaž tutón
rózkný kamjen. Šchto je ƙo židowski lud pšchecziwo njemu
wuprózował! Hacz runje bě wot Boha položeny, ƙu
cžěbłojó jón ŝacžikli — wŝchŝchi měŝnizny a piŝmawuczeni,
a ƙu jeho na kšchiz pšchibili. Ale to woni njemyŝlachu,
so runje s tym, so jeho na kšchiz pšchibichu, jón halle

prawje różny kamjeń šwjeczachu. Tu steji wón jako snamjo, pschecziwo kotremuž šo rěčecź budže. Šichetož pschezo šu byli a tež dženša, kotřiž šebi šwaža, pschecziwo njemu wojowacź. Ale wschitkim tym njepscheczelam płaczi: „Schtož na tón kamjeń padnje, budže šo rošrašecź, na tohož pať wón padnje, teho budže wón rošmjašcź.“ Duž praschey šo, kať stejisch ty ł temu kamjenju? Šsy ty natwarjeny na różnym kamjenju, kotryž je Šhrystuš? Wot teho wotwišuje twoje žyłe šbože cžašnje a wěcźnje.

2. Duž budžće psches žiwu wěru do Jesom Šhrysta žiwe kamjenje duchowneje kžěze. Šdžez njeje wěra do Šhrystuša, tam tež njeje žane wěrne duchowne žiwjenje. Wošada, kotraž šichžowaneho a horještanjeneho Šhrystuša ša šwój jeniczi a wěcźny šałožť njepošnawa, njeje žana kžěza Boža, a tón, kiž je drje šchcženy, ale psches wěru w šwajstu ł Šhrystušom njesteji, njeje žadny wěrnny, žiwy štaw Šhrystušoweje žyrkwe, njeje žadny žiwy kamjeń Božeje duchowneje kžěze. Ach, šo bychy šo tola wschitzy njewěrzazy ludžo se šwojeho hrěšneho španja, se šwojeje duchowneje šmjercze wubudžicź dali, šo by jich hišcže tola, přjedy hacž budže pošdže, wěrne žiwjenje šapšchimnyło! — Wěy wěmy, šo ma šo ł kamjenjemi, kotrež šo ł twarej bjeru, wschelake štacž, přjedy hacž šo ša twar hódža. Tak dyrbi šo tež ł šchescžijanami štacž, šo bychy kžmani ša twar byli. Kamjenje dyrbja šo najpřjedy w štale šamacž; tak dyrbja šo tež cžlowježojo wotšamacž we wulkej štale, kotruž my šwět mjenujemy. Še šo to hižom ł tobu štalo, abo šy hišcže žiwy w towarštwje se šwětom? Ty dyrbisch psches pošutu šwoju wutrobu wotšamacž dacž wot štaly šwěto; potom budžesch žiwy kamjeń. Wot kamjenjom dyrbja šo różti wotšepacž; tak dyrbimy tež my pod hamor njebješkeho štalarja. Tón hamor je domapřtanje a šrudoba. Duž wopomń, hdyž Bóh tebi šrudobu šcžele, šo chze tebe wucžišcžicź ša štrowy žiwy kamjeń, kiž šo natwari a šałoži na różny kamjeń. Tajti kamjeń dyrbi kždy wot naš bycž. A dale, kaž różny kamjeń žyly dom nješe, tak nješe jedyn kamjeń druge kamjenje, kiž šu ł nim šobu na tón różny kamjeń ša jenu kžězu natwarjene. Jedyn bratr dyrbi druhemu ł natwarjenju šlužicź psches pošylnjowanie we wěrije, w šcžerpliwoscži a nadžiji, psches napominanje ł luboscži a ł wšchěm dobrym štutkam, psches natwarjazy dobrny pschiklad šwojeho šadžerženja a kžodženja. O prošcže Boha wo pošutnu a wěrzazu wutrobu; wužiwajcže šwěru ł duchownym hłodom a lačnosčžu Bože šłowo a wotšasanje, šo byschcže šo jako žiwe kamjenje natwarili na tym drohim różnym kamjenju Šhrystušu Jesušu! Potom płaczi wam šłowo šwj. Šetra: „Wy šcže tón wušwoleny narod, to kralowške měšchništwó, šwjaty narod, lud dobycža, šo byschcže pschpowjedali pošzinki teho, kotryž waš je pošwolał ł teje cžmy na šwoje džiwne šwětko.“ Tute pošzinki Bože, kotrež mamy pschpowjedacž, šu krašne mozy jeho šwjateje a šmilneje luboscže. Šsam pošwolany ł cžmy na šwětko, wola šchescžijan potom tež druhich ł cžmy na šwětko. O kažke žohnowanie je ł teho hižom naštało! Duž šwěru wotpołozujmy štutki cžěmnoscže a woblecžmy šo brónje šwětko! —

Šaj, natwarimy šo jako duchowna kžěza! Wěy njechamy wotšacž njelhmane kamjenje, kotrež pschi dróšy šwěta leža, ale chzemy šo šałožicź na našeho Šbóžnika, šo bychmy w nim byli žiwe kamjenje jeho kraleštwá a psches njeho tež junu štawy wěcžneho žiwjenja. Šamjenj.

M. w K.

Šswjata kšchescžijanska žyrkej.

„Wy pať šcže tón wušwoleny narod,
to kralowške měšchništwó.“

1. Šetra 2, 9.

Narodo, ty wušwoleny,
Šslub šwój ł Bohom wobarnuj;
Šemu ł šlužbie pošwječeny,
Na šwój domkžód pohladuj.
Schtož je horkach, pytaj jeno,
O to teho hódno je;
Šemu šbožu prawe mjeno
Ničtó dacž tu njemóže.

Kiž wy haršy pošwěšli
Na wječby šcže w Babelu,
Wšmicže je, šo pschewodželi
Wšchcže kžerlusch w Žionu!
Šswěta žaloscž našche šbože
Njesamože šadžewacž,
Pšchetož my šmy džěczi Bože,
Schto chžyl nam to prawo wšacž?

Horkach, Wótzu na prawizy,
Widžecž budža Jesuša
W jeho šwětkym kžyščžu wšchitzy,
Kotřiž wěria Šbóžnika.
Tón něť do wěcžnoscže šnježi,
Božu krašnosč wužiwa;
Wšchitko w jeho ruzy leži,
Š kralom wón je bješ kónža.

Horkach drje, a tola ł nami,
Šdyž šo ł njemu wošamy,
Tak šo nješmy ženje šami,
Ale pschezo pschi nim šmy.
Wón naš špróžnych wotšewuje,
Š troštom, měrom napjelnja,
Wutrobny nam pošohnuje.
Dawa mozy žiwjenja.

Horkach, jeli pschewinjemy,
W paradisu žiwjenje
Š křónu škotej doštanjemy,
Nješkóncžneje šbóžnoscže.
Manna njebješ dušche šłodža,
Kiž jim hnada hotuje;
Tam šo ł jandželemi wódža
W jašnych honach wěcžnoscže.

Horkach steja napišani
Božich knihach žiwjenja
Čži, kiž Šhrysta lubowani
Wěchu tu bješ pschestacža;
Kad šo poš nim mjenowachu,
Bješ džywa na wušměchi —
Tym něť bělu draštu dachu
Pšched trónom w krašnoscži.

Horkach pošcha mnošy palmy,
Woblecženi běly šchat;
Š horja duzy woni pašalmy
Šradnje šnoschujá a rad:

Czescz budz Bohu w wykolosci,
So je nasz taf wobhnadzil
A po swojej schcedrimosci
Wuswolentym pschiliczil!

K. A. Fiedler.

Wazne sdzelenki.

Mój drohi bratr a pscheczal, knjes farar Broska w Chorjelzu swjebeli mje njedawno se sledowazymi sdzelenkami, kotrej nimaja jeno sa moju wobobu waznoscz, ale su tez sa scherschu evangelsku swawnoscz wulzy sajimawe. Wón bescze so mjenujzy na bibliotheku tamnischeho hornjolužiskeho towarstwa wedomosczow s tym praschenjom wobrczil, hacz nimaju žanich genealogisich powjesczow wo naschim klawnym Michalu Frenzlu. Duž podachu jemu: „Lužiske czischczane pišma, swjast 61 (I. V, 75): Žiwjeniske wobstejnošće fararja w Schunowje pola Bjarnaciz.“

W nim namalaju so sledowaze sajimawe sdzelenki wo Frenzlez swójbe, s kotrež dwaj klawnaj serbskaj fararjej wulhadžeshtaj. S tuteje knižki wuwša f. farar Broska sledowazy rodopis:

1. Jakub Frenzel, Emigrant abo czekanz s Czech, sahydli so w Njesdaschezach (w mojej narodnej wky a to w bliskosci mojego starschiskeho domu) a lezi w Hodziju pohrjebany.
2. Jeho syn Michal bescze schofar w Beczizach. Tuton mejesche dweju synow:
3. a. Abraham Fr., meščezan a krawski mištr w Budyschinje.
b. Michal Frenzel, bescze farar w Róslach a najdlěšchi czaš w Budestezach. Wón je najpriedy Nowy Testament do serbskeje rěče pscheložil a we swojim smjertnym lěče 1706 wudał, so tež hewał wo rosmuczowanie a kulturu Serbow sa-
klužbny činil a tehodla mjeno serbskeho wery-pschisporjerja dostał. Wón jatostaji 12 dječzi a 14 wnuczkw.

Wot jeho synow je najklawnišchi

4. M. Abraham Fr., rodž. 19. Nov. 1656 w Róslach, bě 1684 duchowny w Huszy a 1686 duchowny w Schunowje pola Bjarnaciz. Wón mejesche 12 dječzi s přenjeho a 7 s drugeho mandželstwa. Wón bě 54 lět, 5 njedžel a 4 dny w sastojnstwje.

Jeho syn a sastojnstki naklednik bescze

5. Jan Chrystof Fr., rodž. 4. junija 1712, wumrejel 29. meje 1796. Wot lěta 1734 bě wón substitut swojeho nana, 1741 jeho naklednik.

Wón se swojim nanom mejeshtaj jara dołhe sastojnstwo: wobaj hromadže 110 lět w Schunowje.

Schtož bu D. Luther sa němsku rěč a litteraturu, to bescze Michal Frenzel sa Serbow rěč a pišmowstwo, a wón febi saklužza, so by so wo jeho žiwjenju a jeho dželach (žitawste a Chorjelste manuskripty) wobschernišcho hacz dotal kniha spikala.

Kaž bu tale Frenzlez swójba, s czěskeje domisny czeknjena, naschemu serbskemu ludej f žohnowanju, taf dyrbi nasch evangelski serbski lud tu pschislušnoscz sačuwacž, so tež poczischczowanym evangelskim w Czechach žohnowanje sczinicz.

Knježe, wotpuscz mi, so bych priedy schoł, swojeho nana pohrjebacz.

(Lut. 9, 59, 60.)

Misionar Waldmeier ras mlademu Turzy w Syriskej radžesche, so by tola do Europy puczował a tam na schulach swoje wjedzenje wudospolnil. Mlody Turka pał wotmolwi: „Sa dyrbu priedy swojeho nana pohrjebacz.“ Hdnyž bu jemu na to sobuzelenje wuprajene, so je swojeho nana psches smjercž shubil, wotmolwi Turka, so je jeho nan hiscže pschi dobrej strowosci a so je se swojim klawom jenož to prajicz chyzl, so ma najpriedy hiscže wšch pschislušnoscz pscheczimo swojemu nanej dopjelnicž a jeho dožiwicz. Tuton podawł dawa nam horjelach naspomnjene klawo Lut. 9, 59, 60 prawje srosymicz. Nasch Ebóžnik bescze mladzenzej pschiruczil: Wój sa mnu! Tón pał bescze wotmolwił: Knježe, wotpuscz mi, so bych priedy schoł, swojeho nana pohrjebacz. Ale Jesuž džesche f njemu: Njech morni swojich mornych hrjebaju, ale ty dži a pschispuwjedaj to kralestwo Bože. Wschelazy njeměrjazy ludžo su tole czitali a su prajili: Slejče tola, taf twjerdu njeczuczimu wutrobu Chrystuš ma; wón synej dowolicž njecha, ani swojeho nana f rowu pschewodžecz, schtož je tola kóždeho dželczowa swjata pschislušnoscz. A wescze je so nětoremužkuliz wěrjazemu kchesczijananej dživno sdało, so tu Chrystuš mladzenzej tole žadanje dopjelnicž njecha. Tola tuton mladzenž mēnjesche swoje klawo runje taf, kaž tamny mlody Turka. Jeho nan bescze hiscže živy a strowy a tuton mladzenž chyzsche halle po jeho smjerczi sa Chrystušom hicž. Budžische-li Chrystuš jemu tole dowolil, dha jeho zenje wjazny wohladał njehy.

S teho pał sašo s nowa widžimy, so, hdnyž so nam w Božim klawje neschto dživno sda, ta wina jeno na tym lezi, so my tuto klawo hiscže prawje njerosymimy.

Rschesczianski wojak.

Wo jenym wojaku chzu wam powjedacz, kiž bě w mojim městaczku w kwartěrje. Jeho hospodar bě pobožny mužik, tola pišacz njemóžesche; proschesche tehodla wojaka, so by jeho chyzl pišacz nawuczicz. Sunu rěčeshtaj hromadže wo knihach. Wojak wuczeže knižku se saka a khwalesche ju jako najlěpschu knihu. Wobožneho hospodarja tole srudži, wón tehodla džesche: „ně — jowle su najlěpsche knihi! žane knihi taf krašne njekju kaž biblija!“ — „„Haj, sa předarjom su te knihi khmane, ale niž sa wojakow,““ džesche wojak.

„Dha so tola mylicze, haczrunje scze wuczenty wyschl! Biblija je sa wšchěch ludži, potajkim tež sa wojakow! —! Tam dže je pucz f sbóžnosczu potasany, kotryž je Jesuž; — tehodla dyrbi so kóždy w bibliji wobhonjowacz. Mój pscheczelo, klabiczeli mi, so byscže bibliju na tajke waschnje natožowali, dha chzu wam ju daricz.“ — „„Sa wschaf ju njerodžu!““ — Tola bě febi rucze pschemyblil a chyzsche ju mēcž. „Derje, ale jeno s tym wumēnjem, so budžecze tež pilnje w nej czitacz a s 3. stawom Jana sapoczecz.“ Wojak to klabi a tež dzeržesche; pschetož po 3 dnjach móžesche wón zhly 3. staw Janoweho sczenja s hlowy a powjedasche nětko wscho, schtož bě so jemu lubilo, pschistajiwšchi: „„hacž tež je to tola wěno, so je Jesuž tole wšchitko rěčaz?““ — „To so wě, so je wěno, haj! sawěrnje taf je! Wschaf je Jesuž kam prajil, na czim ma so jeho wěnoscz spósnacz, sa tym hladajče Jana 7, 17. — A wescze budže so kóždy, kotryž so sprawnje mēni, pschewědczicz, so je w bibliji Bože klawo, kiž f Bohu a sbóžnosczu wodži!“ — Wojak wobledny a džesche: „„hdnyž su to Jesušowe klawo a niž jeno předarjowe, kaž kym hacž dotal myšlil, dha mam so s nowa narodžicz a dyrbu pobožnje živy bycz!““ — „So pał byscže so s nowa narodžili, chzu wam dobru radu dacž: modlče

šo t Bohu a proschče, so by wam noweho ducha dał a čyřtu wutrobu!" To tež spomnjeny wojał čyřnyjesche, pódla pał tež řebi husto bibliju woczynjesche, so by řo po namařanych řłowach řa- dđeržak. řřchi tym řřchřndže junu do Łukascha 15. řtawa a jeho woczř padřesčteř na 18. řchtucřku: „ja čřzu řo řbėhnyčř a t mojemu nanej hicř!“ To bė rano řahe. Nařch wyřchř hnydom t řwojemu hospodarjeř bėřesche, łotryř hiřchče řpařche, a padře jemu wołoko řchije ř płačřom rjeknywřchi: „„řa čřzu t mo- jemu nanej hicř!““

„řa čřzu řobu hicř,“ wotmolwi wotřucřeny hospodař, a modlesche řo tał nutrnje, řo wojał čřyjesche, řajřu mőř modłřtwa ma a řo wot teho čřařa řem wojał po Bořich pucřach řhodřesche a niř wjazy hrėřchnu drohu.

Drusy řo jemu řmėjachu, řo wőn wjazy wo řwėtne wjeřele njerodři, ale wőn wosta twjerdže řřchi řesufu, řř bė jeho t řebi řřchřwjedł řřches řwoje řwjate řłowo.

A dołelř bė wőn tał nutrnny a polny řwjateje lubořče řřche- čřtowo druhim wojařam, dha řo na pořłedku řadny wjazy njeřwėri jeho wuřmėřchecř, ale wőn wuřiwawřche čřesčř a domėřenje wot wřchřřch.

Tał mőřne je Boře řłowo!

ř.

Biblija řłuscha do domu!

řdřeř biblija njeř we domi,
Tam řrudnje řteji ře wřchėmi,
Tam łładře řř duch řwoju řřčř,
Tam lubny Bőh řnjes njemře byčř.

Mőř řřchėsčřjano, nječarřch ty,
So mėřto namařa łőn řř,
Dha wucřehř lubje mőřchřnicřku
A łup řej řa dom bibliju!

Řař ručře woczř woczřiniřch,
řu woczřř, řo řo natwarřřch,
ř njeř řapoczřř řchulu dřečřazu
A Božu řłuřbu domjazu.

řu njemėř jeno we ruřy,
řłaj, řo ty we njeř domach řř,
Wuřř ř njeje Božu řřwu mőř,
So rjeknyjesč hrėřcham dobru nőř.

Wřchak rjane řchpruči we njeř řu,
Čři řřalny hrőd řřchi bėdřenju.
Daj t wjedřenju wřchėm nařdala,
So twoja brőř je biblija.

Dđerř řej ju řa řchřt w wutrobje
řřchi wjeřelu a řrudobje.
D lubny, nimařch bibliju,
Dha njelomdř řo a łup řej ju,

A hdy by łroschřł pořłedni
řřo wudał, dha ju tola wřmi.
Nječ njepřchřndže čři ř wutrobny
řa twoje řřke řřwjenje,

So řej ju hałle řačřiniřch,
řdnyř w řmjercři woło řandželřřch.
Bėh twojoh' řřłoh' řřwjenja
Nječ řapoczřatł a łőnz ř njeř ma.

Na Božu řwjatu řřřkwicřku.

Boža řwjata řřřkwicřka,
Nječ mi řwonny řałłincřa!
ř řwjatemu mje wotřarjeř
Wjedř mje jato dřečřo řej!

řłődny, łacřny, řprőzny řřm,
Bėdřicř dnyřjach řo ře řřm;
Nječ mje w twojeř čřiřchřnje
Lubořčř Boža wohřeje!

Ač, řał derje we tebi!
Wėčřnje budřesč luba mi.
řalleluja řřwam ja,
Boža řwjata řřřkwicřka.

D.

Wřchelake ř blřska a ř daloka.

— řařndřenu njedřelu mėjesche řo řadny řwjedřen w Koteřach. řłowny wjetřchi řwőn a mjeřřchi řřchelatny řwőn mėjesčtaj řařo řwoje mėřto we wėři namařačř, řo byřchřtaj Koteczanřkej wořadře řwonřkoř řřchi wjeřeknych a řrudnych podedřenjenjach, njedřelu a řwjate dny wołakoj do lubeho Bořeho doma. Wulřchčřenje řwonow wukonja łnjes řarał řřchřřan a potom řo řwonaj horjecřehnyjesčtaj. Dołho njetrajesche, duř ř rjanym jařnym hłōřom řřches wořadu łłincřesčtaj. Wutrobny dřak řłuscha łnjesomaj rycřřřublerjomaj nad Koteřami a řarłami, łotrařř řtaj řwonaj darřkoř.

— řolnőřna Łuřřza dořtawa w tu řhwřlu elektrřřte řwėtko ř Budyřchřna. Wőd řa elektrřřte řwėtko twari řo ř Budyřchřna hačř do řulowa. Duřy po pucřu łėřaze wřř, hđřeř je řo dořčř wotebjerarřow řwėtko namařak, řo řřchřřamłnu.

— Wochozanřke řarřke mėřto je řřchezo hiřchče njewořřadřene. řdnyř řo w bliřřchřm čřařu řřerb njenamara, je řřach, řo řo řłőncřnje ř nėmřřim duchownym wořřadři. řeř řarřke mėřto we Łucřu hiřchče wořřadřene njeje. Dale ma řo teř řarřke mėřto w Boryččři ř nowa wořřadřicř.

— řa 500 hr. řudařchoweje mřdy je jedny wojeřřři wřřchřřchi — podwřřchř řohl — řwőj wőřny řraj řřcherađřřł. Wőn bėřche piřar řřchi 1. inženieurowej řnspekřřji a tał mėjesche řřchřřřup t planam nėmřřich twjerdřřřnow. Wőn je plan twjerdřřřny řřllau, łotrař řřchi ruřřich mjesach łėři, ruřřemu wojeřřřemu wotpōřłanzeř w Barłnje řřchepodał a řřchřřotowawřche teř hiřchče plan łupow řelgoland a Borkum. So by tutej planaj řřcherađřřł, t temu dořčło njeje, dołelř je řo řřcherađřřřtowo priedny wotřřřł. Ruřřř wotpōřłanz ř Baserow řhėřřje ř Barłna wotpucřowa. řřcherađřřł řo t řhōřtarri na 15 łėt řařudři.

„Bomřaj Bőh“ njeje jenoř pola łnjesow duchownych, ale je teř we wřchėch řřchē- dawarňjach „řřerb. řłowřn“ na wřach a w Budyřchřnje dořtačř.